

*100-річному Ювілею
Гідрометеорологічної Служби
України присвячується*

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ДРУГОГО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ГІДРОМЕТЕОРОЛОГІЧНОГО З'ЇЗДУ

Одеса, Україна

7-9 жовтня 2021 року

Український
гідрометеорологічний центр

Український
гідрометеорологічний
інститут

Гідрометеорологічний центр
Чорного та Азовського морів

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ В УКРАЇНІ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ЗМІНИ КЛІМАТУ

Костюкєвич Т. К., к. геогр. н.

Одеський державний екологічний університет

Однією з сільськогосподарських культур світового землеробства, що може сприяти вирішенню проблем з продовольчою безпекою є соя. Від її виробництва залежать стабілізація землеробства, підвищення врожайності, ліквідація дефіциту білка, поповнення ресурсів жирів, запасів азоту в ґрунті, як біологічний азот-фіксатор вона є одним з кращих попередників у сівозміні. В умовах глобальних і локальних змін клімату в Україні відбулися істотні зміни в розміщенні посівів сої по ґрунтово-кліматичних зонах: зменшилася частка посівів сої в зони Степу, збільшилася в Лісостепу та Поліссі, особливо в зонах, де вона раніше не вирощувалася. Разом з тим не всі північні регіони підходять для вирощування сої [1].

Середня врожайність сої сьогодні в Україні становить 20-25 ц/га. Наочно бачимо, що починаючи з середини 2000-х рр. відбувається стрімке збільшення площі під посівами культури та ріст її врожайності (рис. 1). Але в остання п'ять років спостерігається зменшення площі під посівами, що позначається на виробництві. Негативний вплив на обсяги вирощування культури мали як економічні, так й агрокліматичні особливості. Причинами низької врожайності, зокрема в попередньому році, стали ряд агрокліматичних умов та особливості вегетації.

Бобові культури з тривалим періодом вегетації дуже страждають, коли спека доводиться на період цвітіння і зав'язування бобів. Тривалість жаркого періоду більше ніж 10-14 днів дуже критична, особливо водночас з повітряною посухою.

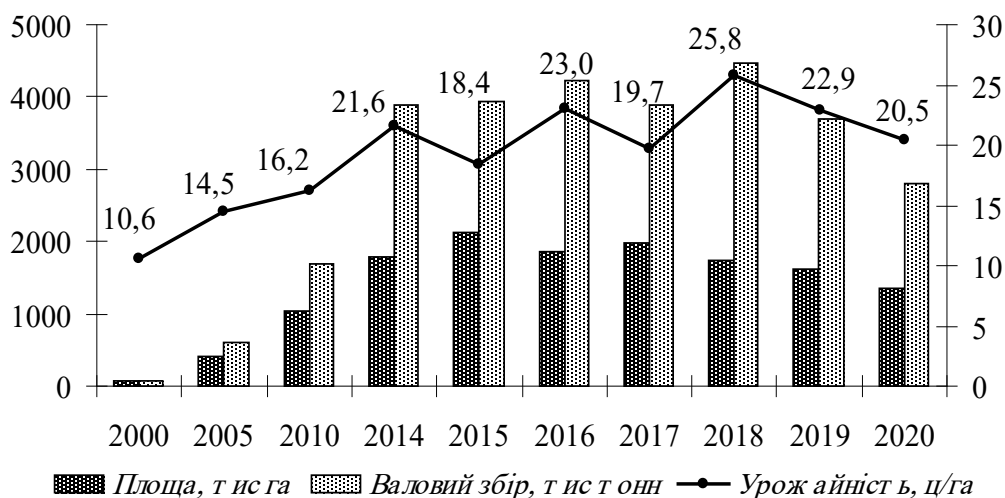

Рисунок 1. Динаміка виробництва сої в Україні.

В основі вирощування будь-якої культури закладена економіка, тому багато аграріїв сьогодні відмовляться від вирощування сої. Але соя високопротеїнова культура, яка є не тільки гарним попередником майже для всіх культур, а й високомаржинальною культурою.

Так, головною проблемою, що впливає на ріст та розвиток рослин є зміна погодних умов, які призводять до внутрішньосезонної мінливості врожайності. Результати недавніх досліджень підтвердили шкідливість впливу підвищення вмісту озону в тропосфері на врожайність сільськогосподарських культур, зокрема й сої [1, 3].

В останні 10 років інтенсивно змінюється клімат в Україні. У деяких регіонах країни ведення агробізнесу під загрозою, в інших різко зменшується рентабельність і прогнозованість. Існуючі підходи в агровиробництві не можуть дати очікуваного результату, оскільки вони на 70% залежать від кліматичних умов в конкретному регіоні.

У зв'язку з очікуваним підвищенням температури продовольча безпека України в значній мірі буде залежати від того, наскільки ефективно адаптується сільське господарство до майбутніх змін клімату. Точні наслідки зміни клімату для врожайності передбачити дуже важко. Вони будуть залежати від безлічі факторів, включаючи фізичні параметри (температура, характер опадів і "добриво вуглекислим газом"), зміни в агроєкосистемах (наприклад, внаслідок зникнення запилювачів і зростання поширення хвороб і шкідників) і адаптаційні заходи з боку населення.

Для адаптації сої до сучасних кліматичних змін необхідно виведення нових сортів та слід віддавати перевагу раннім сортам. Також, дуже привабливим для аграріїв на сьогодні може бути вирощування органічної сої. На ринку ЄС зараз спостерігається дефіцит даної продукції, що відкриває хороші перспективи для України. Дефіцит органічної сої становить близько 50-100 тис тонн, і його поки не можуть перекрити європейські виробники. Відповідно, інтерес до органічної сої з боку вітчизняних аграріїв буде зростати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Костюкевич Т.К., Толмачова А.В., Колосовська В.В., Барсукова О.А. Агроєкологічна оцінка продуктивності сої в Західному Лісостепу України в умовах зміни клімату. *Екологічні науки*. 2021. № 2(35). С. 99-103. DOI: 10.32846/2306-9716/2021.eco.2-35.17
2. Сайт Державного департаменту статистики України. Сільське господарство. Рослинництво. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. ФАО. Положение дел в области продовольствия и сельского хозяйства. Изменение климата, сельское хозяйство и продовольственная безопасность. Рим, 2016. URL: <http://www.fao.org/publications/sofa/2016/ru/>